

PRAVILNIK

O PREVENTIVNIM MERAMA ZA BEZBEDAN I ZDRAV RAD PRI KORIŠĆENJU SREDSTAVA I OPREME ZA LIČNU ZAŠTITU NA RADU

(*"Sl. glasnik RS", br. 92/2008 i 101/2018*)

I. Opšte odredbe

Član 1

Ovim pravilnikom propisuju se minimalni zahtevi koje je poslodavac dužan da ispuni u obezbeđivanju primene preventivnih mera pri korišćenju sredstava i opreme za ličnu zaštitu na radu.

Član 2

Sredstva i oprema za ličnu zaštitu na radu, u smislu ovog pravilnika, jesu sva sredstva i oprema koje zaposleni nosi, drži ili na bilo koji drugi način koristi na radu, sa ciljem da ga zaštiti od jedne ili više istovremeno nastalih opasnosti i/ili štetnosti, odnosno da otkloni ili smanji rizik od nastanka povreda i oštećenja zdravlja.

Sredstva i oprema za ličnu zaštitu na radu, u smislu ovog pravilnika, jesu i sva pomoćna sredstva ili dodaci koja su namenjena za ostvarivanje cilja iz stava 1. ovog člana.

Sredstvima i opremom za ličnu zaštitu na radu, u smislu ovog pravilnika, ne smatraju se:

- 1) obično radno odelo ili uniforma, koje nije posebno namenjeno za zaštitu bezbednosti i zdravlja na radu zaposlenog;
- 2) sredstvo i oprema koje koriste zaposleni u službama za prvu pomoć i spasavanje;
- 3) sredstva i oprema za ličnu zaštitu vojnika, policajaca i zaposlenih u drugim državnim organima, koja su utvrđena posebnim propisima;
- 4) sredstva i oprema namenjena za zaposlene u drumskom saobraćaju;
- 5) sportska sredstva i oprema;
- 6) sredstva i oprema za samoodbranu i zastrašivanje;
- 7) prenosni uređaji i aparati za otkrivanje i javljanje opasnosti i smetnji.

Član 3

Sredstva i opremu za ličnu zaštitu na radu koristi zaposleni na radnom mestu i u radnoj okolini, odnosno prilikom obavljanja poslova i radnih aktivnosti, na kojima se opasnosti i/ili štetnosti, odnosno rizici od nastanka povreda i oštećenja zdravlja, ne mogu otkloniti ili u dovoljnoj meri smanjiti primenom tehničkih, tehnoloških, organizacionih i drugih mera u oblasti bezbednosti i zdravlja na radu.

II. Obaveze poslodavca

1. Obezbeđivanje sredstava i opreme za ličnu zaštitu na radu

Član 4

Poslodavac je dužan da zaposlenom obezbedi korišćenje sredstava i opreme za ličnu zaštitu na radu.

Član 5

Poslodavac je dužan da obezbedi zaposlenom sredstva i opremu za ličnu zaštitu na radu koja moraju da:

- 1) budu izrađena u skladu sa propisima o bezbednosti proizvoda;
- 2) odgovaraju postojećim uslovima na radnom mestu i u radnoj okolini;
- 3) budu namenski izrađena za otklanjanje ili smanjenje rizika na radnom mestu i kao takva ne smeju da povećavaju postojeće ili proizvedu nove rizike za bezbednost i zdravlje zaposlenih;
- 4) odgovaraju specifičnim ergonomskim zahtevima na radnom mestu i zdravstvenom stanju zaposlenog;
- 5) budu tako izrađena da ih zaposleni može pravilno i na jednostavan način koristiti i posle podešavanja, popravke, dorade i sl.

Kada zaposleni, zbog više opasnosti i štetnosti kojima je izložen, mora koristiti istovremeno različita sredstva i/ili opremu za ličnu zaštitu na radu, poslodavac je dužan da obezbedi da ta sredstva i oprema budu međusobno prilagodljiva i da pri tome efikasno štite zaposlenog od opasnosti i štetnosti kojima je izložen na radu.

2. Određivanje sredstava i opreme za ličnu zaštitu na radu

Član 6

Poslodavac je dužan da odredi sredstva i opremu za ličnu zaštitu na radu na osnovu procene rizika od nastanka povreda i oštećenja zdravlja zaposlenih, odnosno prepoznatih i utvrđenih opasnosti i štetnosti kojima su zaposleni izloženi na radnom mestu i u radnoj okolini.

Poslodavac je dužan da sačini Pregled opasnosti i štetnosti koje zahtevaju korišćenje sredstava i/ili opreme za ličnu zaštitu na radu (Prilog 1), kao i da odredi sredstva i opremu za ličnu zaštitu na radu koja odgovaraju Pregledu sredstava i opreme za ličnu zaštitu na radu (Prilog 2).

Prilozi iz stava 2. ovog člana odštampani su uz ovaj pravilnik i čine njegov sastavni deo.

Član 7

Poslodavac određuje vrstu sredstava i/ili opreme za ličnu zaštitu na radu i uslove njihovog korišćenja koji odgovaraju stanju na radnom mestu i u radnoj okolini, uzimajući u obzir vrstu i učestalost izlaganja opasnostima i štetnostima, nivo rizika, karakteristike radnog mesta i efikasnost zaštite zaposlenog sredstvima i opremom za ličnu zaštitu na radu u odnosu na uslove u kojima mora da ih koristi.

3. Procena sredstava i opreme za ličnu zaštitu na radu

Član 8

Poslodavac je dužan da pre izbora sredstava i opreme za ličnu zaštitu na radu, koju planira da izda na korišćenje zaposlenom, izvrši procenu da li ista ispunjavaju zahteve iz čl. 5. i 6. ovog pravilnika.

Procena obuhvata sledeće elemente:

- 1) analizu i procenu rizika koji ne mogu da se otklone ili smanje drugim merama;
- 2) osobine koje mora da poseduje sredstvo i/ili oprema za ličnu zaštitu na radu da bi efikasno otklonila ili smanjila rizike iz tačke 1) ovog stava, kao i rizike koji mogu nastati korišćenjem tog sredstva i/ili opreme;
- 3) upoređivanje osobina sredstva i/ili opreme koja može da se nabavi, a koja ispunjava uslove iz tačke 2) ovog stava.

Poslodavac je dužan da procenu iz stava 1. ovog člana izmeni i dopuni uvek kada dođe do promena u bilo kom njenom elementu.

4. Korišćenje sredstava i opreme za ličnu zaštitu na radu

a o s t a l o	Ostali delovi																					
	Koža																					
	Trup																					
	Unutrašnji organi																					
	Celo telo																					

Prilog 2

PREGLED SREDSTAVA I OPREME ZA LIČNU ZAŠTITU NA RADU

1. ZAŠTITA GLAVE

- zaštitni šlem za korišćenje u industriji (rudarstvo, građevinarstvo i druge industrije),
- industrijske zaštitne kape, šeširi, mreže za kosu - sa ili bez štitnika za oči, za zaštitu skalpa,
- zaštitne kapuljače, marama i dr. (od tkanine, nepropusne tkanine, itd.).

2. ZAŠTITA SLUHA

- antifoni i slične naprave,
- šlem sa potpunom akustičnom zaštitom,
- naušnice koje mogu da se pričvrste na industrijske šlemove
- štitnici za uši sa prijemnikom za nisko-frekventnu indukciju,
- štitnici za uši sa opremom za komunikaciju.

3. ZAŠTITA OČIJU I LICA

- naočare,
- zaštitne naočare,
- naočare koje štite od rendgenskog, ultraljubičastog, infracrvenog, laserskog i drugog zračenja,
- štitnici za lice,
- maske i šlemovi za zavarivanje (ručne maske, maske koje se pričvršćuju trakom za glavu ili maske koje mogu da se pričvrste na zaštitne šlemove).

4. ZAŠTITA DISAJNIH ORGANA

- filtrirajući aparati, maske ili polumaske sa filterima za prašinu, gasove i radioaktivnu prašinu,
- izolacioni aparati sa crevom za dovod svežeg ili komprimovanog vazduha sa maskom za celo lice, polumaskom ili sklopom usnika,
- uređaji za zaštitu organa za disanje sa pokretnom maskom za zavarivanje,
- ronilački aparat,
- ronilačko odelo.

5. ZAŠTITA RUKU I ŠAKA

- rukavice za zaštitu pri:
  - radu sa opremom za rad (od uboda, posekotina, vibracija i sl.),
  - radu sa hemikalijama,
  - korišćenju električne energije i visokim temperaturama,
- rukavice kod kojih su svi prsti zajedno osim palca,
- navlake za prste,
- zaštitni rukavi,
- štitnik za zglob šake pri teškom radu,
- rukavice bez prstiju,
- zaštitne rukavice.

6. ZAŠTITA STOPALA I NOGU

- plitke cipele, plitke čizme, duboke čizme, zaštitne čizme,
- cipele koje mogu brzo da se razvežu i skinu,
- cipele sa dodatnim ojačanjem u predelu prstiju (sa čeličnom kapnom i sl.),
- cipele i kaljače sa đonovima otpornim na dejstvo toplote,
- cipele, čizme i kaljače otporne na dejstvo toplote,
- termo-cipele, čizme i kaljače,
- cipele, čizme i kaljače otporne na vibracije,
- antistatičke cipele, čizme i kaljače,
- izolacione cipele, čizme i kaljače,
- čizme za rukovaoce testerom sa lancem,

- cokule,
- štitnici za kolena i potkolenice,
- umetnuti štitnici svoda stopala,
- kamašne,
- uložne tabanice koje mogu da se uklone (otporne na visoku temperaturu, probadanje ili znojenje),
- klinovi koji mogu da se uklone, za hod po ledu, snegu ili klizavom terenu.

7. ZAŠTITA KOŽE

- zaštitne kreme/masti.

8. ZAŠTITA TRUPA I ABDOMENA

- zaštitni prsluci, jakne i kecelje za zaštitu pri radu sa opremom za rad (od probadanja, posekotina, prskanja rastopljenog metala, itd.),
- zaštitni prsluci, jakne i kecelje za zaštitu pri radu sa hemikalijama,
- termo prsluci,
- prsluci za spasavanje,
- kecelje za zaštitu od rendgenskog zračenja,
- opasači za telo.

9. ZAŠTITA CELOG TELA:

- oprema za sprečavanje padova:
  - oprema za sprečavanje padova sa visine i u dubinu (potpuna oprema sa svim pratećim elementima),
  - oprema za sprečavanje padova sa apsorberom kinetičke energije (puna oprema sa svim pratećim elementima),
  - uređaji koji pridržavaju telo (zaštitni opasač),
- zaštitna odeća:
  - zaštitno radno odelo (iz dva dela ili jednodelno),
  - odelo za zaštitu pri radu sa opremom za rad (od probadanja, posekotina, itd.),
  - odelo za zaštitu pri radu sa hemikalijama,
  - odelo za zaštitu od prskanja rastopljenog metala i infracrvenog zračenja,
  - odelo koje je otporno na visoke temperature,
  - termo odelo,
  - odelo za zaštitu od radioaktivnog zračenja,
  - odelo za zaštitu od prašine,
  - odelo za zaštitu od gasova,
  - odelo od fluorescentnih ili reflektujućih materijala i prateći elementi (trake za ruke, rukavice, itd.),
  - zaštitni pokrivači.

Prilog 3

PREGLED SREDSTAVA I OPREME ZA LIČNU ZAŠTITU NA RADU PREMA POSLOVIMA KOJI ZAHTEVAJU NJIHOVO KORIŠĆENJE

1. ZAŠTITA GLAVE (ZAŠTITA LOBANJE)

Zaštitni šlemovi

- građevinski radovi, pre svega radovi na, ispod ili u blizini skela i podignutim mestima za rad, podizanje i skidanje oplata, sastavljanje i montiranje, rad na skelama i rad na rušenju građevinskih objekata,
- rad na čeličnim mostovima, metalnim konstrukcijama, stubovima, tornjevima, metalnim hidrauličnim postrojenjima, u železarama, valjaonicama, velikim kontejnerima, velikim cevovodima, kotlarnicama i elektranama,
- rad u jamama, rudarskim oknima, rovovima i tunelima,
- rad sa zemljom i kamenom,
- rad u podzemnim kopovima, kamenolomima, površinskim kopovima, rad na odvoženju uglja,
- rad na mašinama za bušenje zemlje,
- miniranje,
- rad u blizini liftova, pogonskih mehanizama liftova, dizalica i transportera,
- rad na visokim pećima, u čeličanama, u topionicama, u valjaonicama, na obradi metala, kovanju i livenju,
- rad sa industrijskim pećima, kontejnerima, mašinama, silosima, bunkerima i cevovodima,
- brodogradnja,
- premeštanje vagona (manevrisanje),
- rad u klanicama.

2. ZAŠTITA STOPALA

Zaštitne cipele sa neprobojnim đonovima

- rad na osnovnim konstrukcijama, rad na temeljima i rad na izgradnji saobraćajnica (puteva),
- rad na skelama,
- rušenje građevinskih objekata, zidova i konstrukcija,
- rad sa betonskim građevinskim elementima koji uključuje i podizanje i skidanje oplata,
- rad na gradilištima i skladištima,
- rad na krovu.

Zaštitne cipele bez neprobojnih đonova

- rad na čeličnim mostovima, metalnim konstrukcijama, stubovima, tornjevima, liftovima, metalnim hidrauličnim postrojenjima, u železarama, valjaonicama, velikim kontejnerima, velikim cevovodima, dizalicama, kotlarnicama i elektranama,
- gradnja peći, instalacija za grejanje i ventilaciju i sklapanje metalnih delova,
- rad na rekonstrukciji i održavanju,
- rad na visokim pećima, u čeličanama, u topionicama, u valjaonicama, na obradi metala, kovanju, na toplom presovanju i izvlačenju,
- rad u kamenolomima i površinskim kopovima, rad na odvoženju uglja,
- rad na obradi i preradi kamena,
- rad na proizvodnji ravnog stakla i staklenih predmeta,
- rad sa kalupima u keramičkoj industriji,
- rad na oblaganju peći u keramičkoj industriji,
- rad na odlivcima u keramičkoj industriji i industriji građevinskih materijala,
- transport i skladištenje,
- rad sa zamrznutim komadima mesa i paketima konzervisane hrane,
- brodogradnja,
- premeštanje železničkih vagona - manevrisanje.

Zaštitne cipele sa potpeticama ili klinovima i neprobojnim đonovima

- rad na krovu.

Zaštitne cipele sa đonovima od izolacionog materijala

- rad sa i na ekstremno hladnim ili vrućim materijalima.

Zaštitne cipele koje lako mogu da se skinu

- u slučajevima kada postoji rizik da će rastopljene materije prodreti u obuću.

3. ZAŠTITA OČIJU ILI LICA

Zaštitne naočare, štitnici ili maske za lice

- zavarivanje, brušenje i rezanje,
- rad na zaptivanju i klesarski radovi,
- rad na obradi i preradi kamena,
- rad sa ručnim mehanizovanim alatima,
- rad na mašinama za obradu skidanjem materijala pri čemu nastaju mali - sitni opiljci,
- kovanje,
- uklanjanje i lomljenje delova,
- prskanje abrazivnih materija,
- rad sa kiselinama i bazama, sredstvima za dezinfekciju i korozivnim sredstvima za čišćenje,
- rad sa raspršenim tečnostima,
- rad sa i u blizini rastopljenih materijala,
- rad sa izvorima toplotnog zračenja,
- rad sa laserima.

4. ZAŠTITA DISAJNIH ORGANA

Sredstva i oprema za zaštitu disajnih organa/izolacioni aparati

- rad u kontejnerima, zatvorenim prostorima i industrijskim pećima koje rade na gas, gde postoji koncentracija gasa ili nedovoljna koncentracija kiseonika,
- rad u blizini visokih peći,
- rad u blizini gasnih konvertora i gasovoda visokih peći,
- rad u blizini ispusnih otvora visokih peći ukoliko postoji opasnost od dimova i isparenja teških metala,
- rad na oblaganju peći i posuda koje idu u peći gde postoji opasnost od pojave prašine,
- upotreba boja u spreju kada nije obezbeđeno odgovarajuće odstranjivanje prašine,
- rad u oknima, kanalizaciji i ostalim podzemnim prostorima vezanim za kanalizaciju,

- rad u hladnjačama gde postoji opasnost od izlivanja supstance koja se koristi za hlađenje.

5. ZAŠTITA SLUHA

Štitnici za uši

- rad na presama za metal,

- rad sa pneumatskim bušilicama,

- rad osoblja koje na aerodromima opslužuje avione,

- pobijanje šipova,

- rad na preradi drveta i tekstila.

6. ZAŠTITA TELA, RUKU I ŠAKA

Zaštitna odeća

- rad sa kiselinama i bazama, sredstvima za dezinfekciju i korozivnim sredstvima za čišćenje,

- rad sa ili u blizini vrućih materijala ili na mestima gde se oseća dejstvo povišene temperature,

- rad na proizvodnji ravnog stakla,

- peskarenje,

- rad u komorama za duboko zamrzavanje i hladnjačama.

Zaštitna odeća od nezapaljivih materijala (vatrootporna odeća)

- zavarivanje u zatvorenom ili skučenom prostoru.

Neprobojne kecelje

- vađenje kostiju i sečenje,

- rad sa ručnim noževima koji podrazumeva povlačenje noža prema telu.

Kožne kecelje

- zavarivanje,

- kovanje,

- livenje.

Zaštita podlaktice

- vađenje kostiju i sečenje.

Rukavice

- zavarivanje,

- rukovanje predmetima sa oštrim ivicama, osim kada je u pitanju oprema za rad kod koje postoji opasnost da će rukavica biti zahvaćena delovima te opreme,

- nebezbedan rad sa kiselinama i bazama.

Rukavice sa metalnim nitnama ili pletivom

- vađenje kostiju i sečenje,

- sečenje pri kojem se koriste ručni noževi za proizvodnju mesnih proizvoda i klanje u klanicama,

- zamena noževa na mašinama za sečenje ili rezanje.

7. NEPROMOČIVA ODEĆA

- rad na otvorenom po kiši i hladnom vremenu.

8. ODEĆA OD REFLEKTUJUĆIH MATERIJALA

- rad pri kom zaposleni moraju da budu jasno vidljivi.

9. ZAŠTITNI OPASAČ

- rad na skelama,

- montaža već proizvedenih građevinskih elemenata na visini,

- rad na stubovima.

10. BEZBEDNOSNA UŽAD

- rad u kabinama visokih dizalica,

- rad na visokoregalnim dizalicama,

- rad u visokim delovima tornjeva na bušotinama,

- rad u oknima i kanizacionim odvodima.

11. ZAŠTITA KOŽE

- rad sa i na preradi i proizvodnji sredstava za premazivanje,

- rad na šavljenju kože.